

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 3 1 1 9 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Izpitna pola 1

- A) Bralno razumevanje
B) Razčlemba neumetnostnega besedila

Sobota, 15. junij 2013 / 60 minut (20 + 40)

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola je sestavljena iz dveh delov, dela A in dela B. Časa za reševanje je 60 minut. Priporočamo vam, da za reševanje dela A porabite 20 minut, za reševanje dela B pa 40 minut.

Izpitna pola vsebuje 9 nalog v delu A in 16 nalog v delu B. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 70, od tega 20 v delu A in 50 v delu B. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor.

Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak).

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

Priloga z neumetnostnim besedilom

Legende

Zadnji soboški slikar – boem

Ladislav Danč
1932–1979

Bea Baboš Logar

1 **L**adislav Danč je bil videti lurejen gospod, ni nosil baretke, ni kadir pipe, ni si puščal brade ali hodil naokrog z barvami popacan, kar je bila nekoč značilna »ikonografija« ubogih slikarjev 19. stoletja. Pa vendar je bil boem – vrednote življenja je iskal in našel v umetnosti, v prijateljstvu, človeških odnosih, želeč živeti avtentično življenje. Ko je prodajal svoje slike, v glavi ni vrtil številčk. Veliko jih je tudi podaril, kar tako, iz veselja, da so komu všeč. Morebiti je bila njegova prezgodnja smrt konec »boemskega« pojmovanja slikarstva in umetnosti nasploh.

Lacijevo zgodbo si je želel zapisati Jože Rituper - Dodo, njegov dobri prijatelj. Ko je spoznal, da je ne bo mogel dokončati, jo je prepustil meni. In smo jo končali: Francka Danč, skupina DHLM in Franc Obal kot spomin na lepe čase mladosti, katere del sta bila tudi naša prijatelja Laci in Dodo.

2 Prezgodaj končano življenje

Rodil se je leta 1932 v Prosenjakovcih, oče Janoš in mama Helena sta imela štiri sinove. Eden med njimi, Laci, je že v osnovni šoli pokazal nadarjenost za risanje in s tem je bila določena tudi njegova poklicna pot. Po končanem učiteljskišču v Mariboru se je odpravil na Akademijo upodablajočih umetnosti v Ljubljani in leta 1959 diplomiral. Po odsluženju vojaškega roka se

je zaposlil na RTV Slovenija kot scenograf. Po letu 1964 se je preživljal kot svobodni umetnik. V tem času se je uveljavil kot ilustrator in oblikovalec številnih knjižnih izdaj. Leta 1967 se je vrnil v Prekmurje. Kot likovni pedagog je poučeval na osnovni šoli v Beltincih, v Murski Soboti in nazadnje na Šolskem centru za blagovni promet. Umril je 3. januarja 1979 v Murski Soboti, kjer je tudi pokopan.

V svojem življenju je bil predvsem slikar. Njegove slike smo lahko videli na 15 samostojnih razstavah (Murska Sobota, Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer, Maribor, Mannheim, Ingolstadt, Prosenjakovci, Kranj), sedmih razstavah skupine DHLM in okrog štiri-desetih skupinskih v Sloveniji, Jugoslaviji, Avstriji, Nemčiji, na Madžarskem in drugje. Za svoje delo je prejel nagrado Kulturne skupnosti Murska Sobota ter odkupno nagrado Pannonia 75 v Železnem-Eisenstadtu.

Laci je delal vse dni. Ko je opravil šolske obveznosti, je slikal, pripravljaval razstave, kot zelo družaben človek je vedno našel čas tudi za prijatelje in somišljenike. Seveda pa tudi za družino. Zelo rad je slikal v naravi in takrat jih je vzel s seboj, vsi so bili njegovi pomočniki – prenašali so barve, platna, mu izpirali

čopiče. Vmes je pripravil žar, jim kaj spekel in preživeli so lep dan. Kot slikar je bil zelo sposoben, če je bilo treba, je v enem dnevu naslikal tudi dve sliki. Žena Francka ni bila v službi, skrbela je za dom in otroka pa tudi možu je veliko pomagala – napenjala in grundirala je platna, tako da je imel vedno kakšno v zalogi, če je hotel slikati. S tem ga je rešila izgubljanja časa in zanj odvečnega dela. Včasih ji je v šali rekel, da ga s pripravljenimi platni prav sili k delu. Očetova smrt je bila za družino hud udarec, tudi v materialnem pomenu, morala se je boriti za obstanek.

3 Pestra sedemdeseta v likovni umetnosti Pomurja – mednarodna Pannonia in skupina DHLM

Prav gotovo sta prvo polovico sedemdesetih v likovnem smislu zaznamovala dva pojma: Pannonia – biennialna mednarodna razstava treh dežel ter nastanek skupine DHLM. V njej so se združili slikarji druge in tretje generacije pomurskih likovnih umetnikov – akademskih slikarjev: Ladislav Danč, Franc Mesarič, Štefan Hauko in Lojze Logar. Skupina ni nastala le zato, da bi si poiskala možnost skupnega razstavljanja, poleg sta bila tudi veselje do druženja in želja postaviti severovzhod Slovenije na kulturni zemljevid sodobne slovenske likovne umetnosti. To jim je tudi uspelo, pozneje pa so ubrali vsak svojo uspešno umetniško pot, razen na žalost prezgodaj umrlega Ladislava Danča. Ob prvi skupni razstavi 28. novembra 1970 je pomen

OBRNITE LIST.

skupine v katalogu označil likovni kritik Marijan Tršar: »Razstava četverice slikarjev pa ima, o tem sem trdno prepričan, mimo umetniških doživljajskih aspektov še prav poseben pomen za Mursko Soboto. Končno so zbrali, uredili in pokazali javnosti rezultate svojega dela avtorji, ki se zavedajo, da je mladosti lasten pogum; da je prav mladini naloženo in naročeno, naj vendar enkrat prebijejo zid predsodkov in zmrdovanja nad vsem, kar je »modernejš«e, za mnoge »nerazumljivo« ali celo spotaljivo. Tudi umetnosti se je treba učiti, tudi zanjo si je treba vzeti čas in prizadevno korak za korakom hoditi dolgo pot, ki se vijuga od nezahtevnihih realističnih prepisovanj sveta do drznih preoblikovanj gledane resničnosti, ki si jih dovoli današnje slikarstvo. Treba je dati občinstvu čim večkrat priložnost, da taka dela gleda, presoja pa naj jih likovni kritik Aleksander Bassin – predstavili so se v Mariboru, Kranju, Kopru in Sombotelu. O njihovem delu so pisali tudi drugi likovni kritiki in novinarji: Branko Rudolf, Drago Grah, Vlado Sagadin, Zoran Kržišnik, Janez Mesesnel.

Še večjo prepoznavnost pa so pomurski likovniki doživeli tudi v mednarodnem smislu že leta 1967, ko je tako imenovana Pannonia združila obmejne dežele Jugoslavije – Slovenije, Madžarske in Avstrije –, bienalne razstave pa so bile v mestih Murska Sobota, Železno-Eisenstadt in Sombotel-Szombathely pod pokroviteljstvom tedanjih deželnihi oblasti oziroma politikov in ugledne mednarodne žirije. Te razstave so naznanjale, da se je

železna zavesa začela trgati, da meje ne morejo ustaviti prehoda univerzalnega jezika nove umetnosti in predvsem da regionalna umetnost v nobenem primeru ne bi mogla biti zapostavljena.

4 Mag. Franc Obal – Spremljevalec in soustvarjalec rasti in uveljavljanja pomurskih likovnih umetnikov

K mladim umetnikom spadajo tudi mladi umetnostni zgodovinarji in likovni kritiki – to je bil v tem primeru Franc Obal, avtor številnih razstav in katalogov, pozneje direktor soboške galerije. Ukvarjal se je tudi s slikarstvom Ladislava Danča in ob 20. obletnici njegove smrti pripravil spominsko razstavo, o slikarju pa je v katalogu med drugim zapisal: »Z memorialno razstavo Ladislava Danča želimo predstaviti sorazmerno kratko ustvarjalno pot, ki jo je nenadoma prekinila kruta smrt, vendar je bila v osnovi tako široko zastavljena, da nam danes odkriva vso veličino Dančevega likovnega ustvarjanja, odkriva vse od risbe, grafike, stripa, ilustracije, knjižne opreme, štafelajskega slikarstva in poskusov stenskega slikarstva do mozaika.

Razstava pravzaprav pomeni le zbiranje in evidentiranje Dančevih del, na podlagi katerih bomo šele lahko izrekli našo oceno o njihovi vrednosti in pomenu, ki ga ima njegovo likovno ustvarjanje v razvoju sodobne slovenske likovne umetnosti, posebej z vidika našega ožjega pomurskega prostora.

Nedvomno lahko rečemo, da je bil Ladislav Danč odlični risar, natančneje precizen

slikar s smislom za anatomijo in občutjem prostora, kar je njegovemu »akademsko« šolanemu likovnemu izrazu samo potrjevalo videz klasične štafelajske slike, pa naj je šlo za figuralni ali pokrajinski motiv, posebej v obdobju do vrnitve v Prekmurje po letu 1967.

Po letu 1967 opazimo novost v načinu slikanja Ladislava Danča, ki se kaže v ploskovitosti barvnega tretmaja in ostre linije. Ta razbije kompozicijo v rahlo občutene geometrizirane like in deformacijo oblik, ki približa njegovo slikarstvo ekspresionističnemu načinu slikanja.

V času delovanja skupine DHLM je začel vključevati v svoje slikarstvo različne elemente ekspresivne figuralike, poparta in nove krajine, znotraj katerih sta se dramatičnost in tesnobnost človeške stiske odražali v močnem kontrastu toplih in hladnih ter žarečih in zamolklih nanosih čiste barve, predvsem pa v prostorskem delovanju, med v globino raztezajočimi se in v ospredje sevajočimi intenzivnimi rdečimi, modrimi, zelenimi, črnimi in morda še kakšnimi akrilnimi barvami. Pri tem je Dančeva izkušnja »barve in oblike«, usvojena na tečaju leta 1963, usmerjala njegov likovni izraz v samosvojo govorico poploščene ornamentalnosti in dekorativnosti čistih form in intenzivnega kolorita.

Po koncu skupnega nastopa članov skupine DHLM leta 1975 se je Ladislav Danč ponovno vrnil k slikanju domače, predvsem goričke pokrajine, ki ne ugasne vse do njegove prerane smrti.«

A) BRALNO RAZUMEVANJE

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi s podatki o izhodiščnem besedilu.

Izhodiščno besedilo govori o _____.

Napisala ga je _____. Besedilo je bilo objavljeno v _____.

(3 točke)

2. V katerem odstavku najdemo utemeljitev naslova besedila? Številko odstavka zapišite na črto.

(1 točka)

3. V povedi pojasnite pomen mednaslova *Pestra sedemdeseta v likovni umetnosti Pomurja – mednarodna Pannonia in skupina DHLM*.

(3 točke)

4. V katero vrsto besedil uvrščamo izhodiščno besedilo? V vsaki vrstici podčrtajte ustrezno možnost.

Besedilo spada med

- zasebna/javna,
- strokovna/publicistična/umetnostna,
- enogovorna/dvogovorna,
- propagandna/poizvedovalna/prikazovalna.

(2 točki)

5. Ali so naslednje trditve v skladu z vsebino izhodiščnega besedila? Obkrožite črke pred trditvami, ki ustrezajo vsebini izhodiščnega besedila.
- A Ladislav Danč je zaradi svoje brade in dolgih las zadnji soboški slikar – boem.
 - B Slikarjevemu prijatelju Jožetu Rituperju ni uspelo dokončati Lacijeve zgodbe.
 - C Ladislava Danča so sorodniki in prijatelji klicali Laci.
 - Č Ladislav Danč se je takoj po diplomi leta 1959 zaposlil na RTV Slovenija kot scenograf.
 - D V skupini DHLM so se združili slikarji druge in tretje generacije pomurskih likovnih umetnikov.
 - E V času svojega življenja je Ladislav Danč priredil več kot 15 samostojnih razstav.

(3 točke)

6. Avtorica v izhodiščnem besedilu izraža tudi svoje mnenje o življenju in delu slikarja Ladislava Danča. Kakšno je njeno mnenje? Podčrtajte ustrezno možnost in svojo izbiro utemeljite z izpisom besedne zveze iz prvega odstavka.

Avtoričino mnenje o delu slikarja Ladislava Danča je naklonjeno/neopredeljeno/nenaklonjeno.

Izpis besedne zveze: _____

(2 točki)

7. S katerim podatkom iz 2. odstavka je utemeljen mednaslov *Prezgodaj končano življenje*? Podatek iz besedila zapišite na črto.

(2 točki)

8. V izhodiščnem besedilu je več nebesednih spremljevalcev? Navedite dva in razložite, kakšna je njuna vloga.

(2 točki)

9. S pomočjo izhodiščnega besedila določite pomen navedenih besed, tako da na črtico pred vsako besedo iz levega stolpca zapišete črko ustrezne razlage iz desnega.

_____ boem (1. odstavek)	A kdor poklicno kaj ureja v skladno celoto
_____ ikonografija (1. odstavek)	B kdor živi neurejeno, ne oziraje se na družbene norme
_____ bienale (3. odstavek)	C kdor pripravlja, organizira kakšno prireditev
_____ kritik (4. odstavek)	Č oblikovne in vsebinske sestavine likovnega dela
	D kdor se poklicno ukvarja z analizo umetniškega dela
	E vsako drugo leto prirejena umetniška razstava ali prireditev
	F kdor umetniško vadi, usmerja
	G načela o lepem v umetniškem delu

(2 točki)

OBRNITE LIST.

B) RAZČLEMBE NEUMETNOSTNEGA BESEDILA

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Podčrtajte izbrano besedilno vrsto in svojo odločitev utemeljite, tako da v preglednico vpišete dve značilnosti izbrane besedilne vrste.

Izhodiščno besedilo je predstavitev osebe/ocena/komentar/življenjepis.

(1)

Značilnosti izbrane besedilne vrste

(2)

(3 točke)

2. 2.1. Avtorica je v prvi povedi 1. odstavka izhodiščnega besedila uporabila tudi značilnosti umetnostnega jezika. Napišite na črto, kako imenujemo tako stavčno figuro.

Ni nosil baretke,
ni kadil pipe,
ni si puščal brade
ali hodil naokrog z barvami popacan. _____

(2)

- 2.2. Kako učinkuje na bralca to ponavljanje? Odgovor zapišite v povedi na črti.

(3)

(5 točk)

3. Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) navaja za besedo *slikati* med drugimi tudi te štiri pomene:

- A upodabljati kaj z barvami, navadno umetniško
- B prenašati s fotografskim aparatom na filmski trak ali fotografsko ploščo
- C nav. ekspr. opisovati, prikazovati, navadno zelo živo, plastično
- Č obrt. prekrivati (stene) z beležem, s kreda

- 3.1. Kateremu pomenu iz SSKJ ustreza beseda *slikati* v povedi *Po letu 1967 opazimo novost v načinu slikanja Ladislava Danča?*

(1)

3.2. Uporabite besedo *slikati* v slogovno zaznamovanem pomenu in to poved zapišite na črto.

 (3)
 (4 točke)

4. Čeprav je izhodiščno besedilo publicistično, v njem najdemo tudi strokovne izraze. Katere od njih ste opazili v 4. odstavku?

Na črto izpišite dva strokovna izraza.

 (2 točki)

5. Spodnjo poved preoblikujte v nikalno. Preoblikovano poved zapišite na črti.

Njegove slike smo lahko videli na 15 samostojnih razstavah.

 (3 točke)

6. V navedenih izrazih podčrtajte vse besede, ki sodijo v isto besedno družino kot beseda *slikar*.

slikanica, slikanje, slikarija, slinasto, slepilo, slikovit, sličnost

(2 točki)

7. V navedenem delu besedila so določeni podatki ponovljeni. Izpisanim naveznikom poiščite pripadajočo besedo/besedno zvezo, na katero se navezujejo. Določite tudi način navezovanja. Rešitve vpišite v spodnjo preglednico.

Razstava pravzaprav pomeni le zbiranje in evidentiranje Dančevih del, na podlagi katerih bomo šele lahko izrekli našo oceno o njihovi vrednosti in pomenu, ki ga ima njegovo likovno ustvarjanje v razvoju sodobne likovne umetnosti.

Beseda/besedna zveza	Naveznik	Način navezovanja
	katerih	
	ki	

(4 točke)

8. V navedeni povedi podčrtajte stavčne člene.

V času delovanja skupine DHLM je začel vključevati v svoje slikarstvo različne elemente ekspresivne figuralike, poparta in nove krajine.

(2 točki)

9. V naslednji povedi iz 4. odstavka podčrtajte členek.

Ukvarjal se je tudi s slikarstvom Ladislava Danča in ob 20. obletnici njegove smrti pripravil spominsko razstavo.

(1 točka)

10. 10.1. Kaj je sporočevalec izrazil s členkom iz zgornje povedi? Obkrožite črko pred pravilno možnostjo.

Sporočevalec s členkom

- A izraža zanikanje.
- B izraža dvom.
- C pove, da se ob tej ukvarja še z neko dejavnostjo.
- Č pove, da je o čem popolnoma prepričan.

(1)

- 10.2. Podčrtani členek zamenjajte z načinovnim prislovom in ga uporabite v povedi.

(2)

(3 točke)

11. V izhodiščnem besedilu je veliko lastnih imen. V preglednico izpišite po dva primera za vsako vrsto.

Imena bitij	Zemljepisna imena	Stvarna imena

(3 točke)

12. 12.1. Preberite naslednjo poved in v njej opazujte besedne vrste. Katera besedna vrsta prevladuje? Odgovor zapišite na črto.

Dramatičnost in tesnoba človeške stiske sta se odražali v močnem kontrastu toplih in hladnih ter žarečih in zamolklih nanosih čiste barve, predvsem pa v prostorskem delovanju, med v globino raztezajočimi se in v ospredje sevajočimi intenzivnimi rdečimi, modrimi, zelenimi, črnimi in morda še kakšnimi akrilnimi barvami.

(1)

12.2. Kateri način razvijanja teme prevladuje v povedi iz naloge 12.1.? Odgovor zapišite na črto.

(2)
(3 točke)

13. Besedi *dramatičnost* in *tesnoba* postavite v orodnik ednine in dajalnik množine.

	orodnik ednine	dajalnik množine
dramatičnost		
tesnoba		

(4 točke)

14. S simboli (S) ponazorite sestavo povedi.

Tudi umetnosti se je treba učiti, tudi zanjo si je treba vzeti čas in prizadevno korak za korakom hoditi dolgo pot, ki se vijuga od nezahtevnih realističnih prepisovanj sveta do drznih preoblikovanj gledane resničnosti.

(3 točke)

15. Iz imen bitij tvorite svojilne pridevnike.

Danč: _____

Franc: _____

Frančka: _____

Laci: _____

(4 točke)

16. 16.1. Ali imata glagola v povedi *Eden med njimi, Laci, je že v osnovni šoli pokazal nadarjenost in s tem je bila določena tudi njegova poklicna pot.* enak glagolski vid? Obkrožite pravilni odgovor.

DA / NE

(1)

16.2. Spremenite glagolski vid in tako preoblikovano poved zapišite na črti.

(3)
(4 točke)

Prazna stran